

N° 15 Лекция

*Дизайн материалдарын және
пластикалық өнер туындыларын
қабылдау.*

Пластикалық өнер туындыларын қабылдау

◆ Пластикалық өнер туындыларын қабылдау күрделі құрылыстан тұрады.

Пластикалық өнер туындыларына дизайн – түпкі ой жоба түрлері – кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайны; бейнелеу өнерінің түрлері (кескіндеме, графика мүсіндеу, сәндік қолданбалы өнер, сәулет) дизайн болып табылады.

◆ Пластикалық көркем образдар мен көркем кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайн формаларды қабылдау үшін, оны құрылымдау технологиясын түсініп, ұғынып білу өте қажет. Дизайнерлердің композициялық ізденістері пластикалық көркем образдары мен көркем кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайн формаларды құрылысын ұтымды шешіп, тұтастық заңдылық негізінде аяқталуын көздейді. Оның негізгі мақсаты бірден көркем өнердің сезімі мен ойын билеп әкететін әсерлі және мәнерлі құралын пайдалана отырып, пластикалық көркем образдар мен көркем кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайн формаларды шығармашылықтағы технологияда құрылымдау.

Сол мақсатпен дизайнер немесе суретші көркемдік шығармашылығын мәнерлеуге, пластикалық көркем образдар мен көркем кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайн формаларды, оны эмоционалды түрде қабылдай отырып, рационалды шешімін тауып, нәтижесінде көркем образбен форманы шығармашылықта өмірге, тұрмыста, қоғамда қолдануға әкеледі.

Психологтардың дәлелі бойынша пластикалық көркем образдар мен көркем кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайн формалары шығармашылық дизайнермен суретшінің талабына байланысты туындайды.

Олар «Шабыт» - дизайнердің түпкі ой жобасы, суретшінің сезімін, ой өрісін біріктіріп, тұжырымдап келіп көркем шығармашылықтың кілті мен идеясы болып табылады. Шабытты эмоционалды ядро деп қарастырса, онда пластикалық көркем образдар мен көркем кеңістік дизайны, көлемді дизайн, тұрмыстық заттар дизайн формаларды қабылдаудың өзінде шығармашылық деп түсінуге мүмкіндік туады. Қабылдау процесінде дамыған эстетикалық қабылдау моделі туындайды. Оған мынандай адамдар жатады: сезімтал көрермен, сезімтал студент, адам, нағыз шығармашылыққа қабілеттілер жатады. Сонымен шабыт дизайнер, суретші мен сезімтал адамдардың сезім мен ойын, ішкі жан дүниесін билеп әкететін күш.

Образ бен форманы қабылдау

Білім алушылар образды немесе форманы қабылдауда материалды анықтап алулары керек. Мысалы, материалдар сәулет, мүсін түрлері фотоға түсірілген түрде беріледі. Суретшінің туындысы кескіндеме майлы бояуда жазылады. Оны да екі жағдайда фотоға түсірілген немесе оригинал түрінде қабылдауға болады.

Сондықтан:

- 1) Жазылған және фотоға түсірілген материалдарды анықтау;
- 2) Образ бен форманы анықтау;
- 3) Оның эмоцияда қабылдануы және рационалды қабылдануын анықтау. Мұнда студенттің эмоцияналды (сезімі, шабыты, қиялы, интуициясы) қабылдауы және рационалды (ақыл-ойы, білімі, іс-тәжірибесі) қабылдауына байланысты көркем образ немесе пластикалық форма жасалады.

Дизайнер мен суретшінің шабытына байланысты эмоционалды және рационалды қабылданған көркем-образ туындаса, көрермен сол көркем образды бірден эмоционалды қабылдап алады. Сонымен шабыт арқылы нағыз дизайнер – түпкі ой жобасын технологияда формада құрылымдаса, суретшілер қайталанбас көркем образдары туындыларын, ал сезімтал көрермендер әдеби бай тілде суреттейді.

Сонымен дизайнда, бейнелеу өнері де шабытта мынадай категорияларды қамтиды: Дизайн-түпкі ой жоба стильдері (Абстрактылы өнер, Авангард, Ар-деко, Аэро стиль, Дадаизм, Де Стил, Импрессионизм, Кинетизм, Кич, Конструктивизм, Концептуализм, Кубизм, Модерн, Модернизм, Оп-арт, Пап-арт, Постмодерн, Постмодернизм, Стайлинг, Суперматизм, Сюрреализм, Функционализм, Футуризм, Хай-тек және бейнелеу өнерінің түрлері (кескіндеме, графика, мүсіндеу, сәндік қолданбалы өнер, сәулет, дизайн);

Дизайн-түпкі ой жоба форма құру технологиясының және бейнелеу өнеріндегі көрме шығармашылықтың жүйесінің композициясы; Дизайн-түпкі ой жоба стильдері, бейнелеу өнері түрлерінің жүйесі (композиция заңы, тәсілі, эмоционалды сапасы, мәнерлеудегі түсті-өңді шешімі) сонымен қатар қабылдау жүйесі жатады.

Бүгінгі таңдадағы дизайнмен форма құрылымдағы технология басты мәселе – олардың нені білдіретіндігі болып отыр. Дизайн стильдеріне қысқаша тоқталып кетеміз.

Авангард – жалпы көзқарас ұстанымы «неклассикалық» мәдени құндылықсыз және дәстүрі мағынасыз. Бейнелеу өнері мен дизайнның бәрнеше бағыттарын; кубизм, футуризм, супрематизм, примитивизм т.б. қамтиды.

Ар деко-әлеуметтік мәдени факторлардың құрамы, тәсілі, формалды композициялық, тенденциялары, стильдік мағынасы, екінші дүниежүзілік соғыс аралығы кезеңінде туындаған еуропалық және америкалық дизайн. Бір жағынан кубизм жаңғырығы, коммерциялық тұрғыдан XXғ. Басындағы модерн экспериментін пайдалану. «Орыс сезондары» дягилевтік әсер және Египеттегі археологиялық қазба жаңалықтары, «Баухауз» стилистикасы мен жетістіктерін пайдалану. Екіншіден, аталған термин 1920ж. ортасындағы франция дизайнерлерінің жасаған салондары, қымбат безендірілген интерьерлерімен байланысты белгіні білдіреді.

Архитектон К. Малиевичтің оригиналды сәулет-мүсін моделдерін көлемді ғимараттарға суперматизмнің форманыобrazдау принципінің негізінде енгізуде қойылған термині.

Аэростиль 1930ж., күрделі қисық формаларда, транспорттық қана емес, сонымен қатар, тұрмыстық заттарда кездесетін америкалық коммерциялық дизайн тенденциясы.

Дадаизм 1910ж.авангарттық көркем бағыт, коллаждық, көркемөнер мәнерінің шифрлануы, реалды заттарға көркемөнер ретінде қарауы, поп арт бастауы.

Де Стил 1917ж. пайда болған голландия суретшілері мен сәулетшілер тобының стилі. Топқа қатысушылар тепе-теңдік пен гармонияны өнер мен өмірден тік бұрышты геометриялық формалар негізінен құралған комбинациядан іздеді.

Импрессионизм – табиғат көріністерінен әсер алған, таза түстермен жағыстар жасауда күнделікті өмірден алынған сюжетке байланысты, дәстүрлі академиялық жазудан бас тартып, орындау.

Кинетизм XXғ. Туындаған сымбат (пластикалық) өнер түрі. Негізгі көркем мәнерлеу құралына; бірқалыпты немесе арагідік, реалды немесе иллюзиялық, циклдық қайталау немесе тосын қозғалыс түрлері жатады. Мобильдік немесе трансформационалатын формалар электромотормен, ауа қысымымен немесе қол күшімен қозғалысқа келтіріледі. Аталған объектілер интерактивті болып, көрерменнің қолдауын қажет етеді. Кинетикалық өнер принципі жарнамада, мүсінде және электрлік құрылымдарда кеңінен қолданылады.

Кич – заттардың түрі, киімдер элементтерінің шынайылықпен, таңдау мәдениетінің төмендікпен, немқұрайлықпен, түстері мен формаларының анықталуы. Конструктивизм советтік сәулет пен дизайндағы форманы құрылымдау және ықпалды шығармашылық бағыт. 1920-1922ж. құрылымдық, рационалдық, модульді-геометриялық құрылымдау формалары өсіріліп көрсетілді. Графикалық дизайн бағыты даму алады.

Танымал дизайнер – Марио Беллини жобасында, заттарды геометриялық фигуралардың мәнерлі үйлесімде жасауы бір ғанибет көріністі береді. Оның кереметтігі 3 негізгі элементтен; кубтың жартысын негізге ала отырып 2 параллелепипедтен бұрылатын динамикалар құрастырған. Радиолла фасадынан куб болып көрінеді. Әуенінен қажетіне қарай керек бағытында шығарып, қосуға болады. Үш аяқты орындық жасаған. Столды жайғанда монитор, клавиатура орны, столдық жандары пайда болады. Түрлі конфигурациялардан, формаларды өзгертіп, құрастыра беруге болатынын көрсетеді. Басқа дизайнерлерден ерекшелігі, сазбен ермексазды макеттік материал ретінде қолданылған.

Сонымен, дизайнер-түпкі ой жобасын технологияда формада құрылымдайды.

Кескіндеме – бейнелеу өнерінің неғұрлым бай әрі толысқан түрі. Онда бейнелеп мәнерлеудің сан алуан мол құралдары қолданылады. Суретшілер өнердің осы саласынан көбіне өздері сүйенген әуендер мен тақырыптарды таңдап алады. Біреулер порттер жазғанды ұнатады, екіншілер пейзаж, үшіншілер тарихи, соғыс және тұрмыстық көріністерді бейнелеуге құштар. Бейнелеу өнерін бұлай сипаттау – жанрларға бөліну деп аталады. Ал Кескіндеме мынадай жанрларға бөлінеді: натюрморт, пейзаж, портрет, тақырыптық картина т.б. бөлінеді. Тақырыптық картиналар жанрлық картиналар деп аталады.

Натюрморт бізге онда бейнеленген заттарды, пайдаланған адамдардың өмірін де, суретшінің оларға деген көзқарасын да ашып береді. Натюрморттарда автордың өмірді қабылдауын білдіретін «өлі» табиғаттың мүлдем алуан түрлі образдар берілуі мүмкін.

Пейзаж – қайсыбір жерлерді жәй айнытпай бейнелей салу емес, онда суретшінің сезімдері мен ойларын берудің үлкен мүмкіндіктері жатыр. Пейзаж бірнеше түрге бөлінеді: лирикалық, ауыл, қалалық, индустриалды, теңіз пейзаж болады.

Тақырыптық картина - өмірді, адамдардың өзара қарым-қатынастарын көрсететін қандай да бір шын мәніндегі немесе фантастикалық көріністі бейнелейтін, мәнерлейтін туындыны осылай атайды.

Тақырыптық туындыда болмысты мейлінше толық және терң бейнелеп, мәнерлейді. Оның мүмкіншіліктері шексіз және алуан түрлі: сол үлкен және кішкентай болуы, сан-қилы техникалық құралдармен бейнеленіп, мәнерленуі, аса ұлы әлемдік оқиғалар туралы тұлғалы баяндалуы немесе тұрмыстық көріністе бейнелеуі мүмкін.

Спасибо за
ВНИМАНИЯ